

FONDACIJA CURE

RJEČNIK
PUTUJUĆIH
FEMINISTIČKIH
RADIONICA

Naslov
**RJEČNIK PUTUJUĆIH
FEMINISTIČKIH RADIONICA**

Izdavačice
Fondacija CURE

Autorke
**Vedrana Frašto
Denija Hidić
Jadranka Miličević
Stela Kovačević
Berina Džemailović
Sadžida Hadžić**

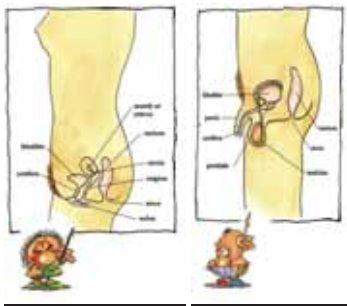
Dizajn:
Filip Andronik

Štampanje brošure podržao CFD

Štampa
TRIPTIH Sarajevo

Tiraž
300

SPOL je društveno uvjetovana medicinska i zakonska klasifikacija bioloških karakteristika koja dijeli osobe na samo dvije kategorije(“žensku” i “mušku”) i to prvenstveno na temelju vanjskih spolnih organa, unatoč postojanju spolnog razlikovanja koje prevazilazi kategorije “ženskog” i “muškog”.

ROD je individualni konstrukt vlastitog identiteta/izražavanja koji potvrđuje, negira i/ili nadilazi društveno zadane i formirane spolne i rodne uloge “muškaraca” i “žena”
Rod je i društveni konstrukt spola koji sam po sebi određuje društvene uloge “muškaraca” i “žena”.

INTERSEKSUALNA je osoba koja se rodi sa spolnim i reproduktivnim organima koji se ne mogu izričito definirati kao “ženski” ili “muški”. Interseksualne osobe uglavnom podliježu hirurškim intervencijama, hormonskoj terapiji i tabuizaciji.

SPOLNI IDENTITET podrazumjeva vlastite spolne koncepcije, ne neophodno ovisne o spolu koji je pripisan rođenjem. Spolni identitet tiče se svakog ljudskog bića i ne znači samo binarni koncept “muškog” ili “ženskog”.

RODNI IDENTITET podrazumjeva vlastite rodne koncepcije, ne neophodno ovisne o spolu koji je pripisan rođenjem. Rodni identitet tiče se svakog ljudskog bića i ne znači samo binarni koncept “muškog” ili “ženskog”.

RODNE ULOGE predstavljaju zbir karakteristika, načina ponašanja, stavova, aktivnosti, normi, obaveza i očekivanja koje određeno društvo ili kultura dodeljuje i zahteva od osoba s obzirom na njihov pol. Uče se u procesima odrastanja i socijalizacije (porodica, vršnjaci, škola, mediji, internet, globalizacija....). Rodno izražavanje - način na koji osoba predstavlja svoj rod spoljašnjem svetu kroz izgled, ponašanje, odeću, govor tijela...

RODNO IZRAŽAVANJE je vizualna i vanjska prezentacija svake osobe koja se očitava kroz odijevanje, odjevne ili tjelesne oznake, frizuru, ponašanje i jezik tijela.

GENDERPHOBIJA (rodofobija) je diskriminacija na bazi roda (rodnih uloga, izražavanja i normi) koja proističe iz neprihvatanja i negiranja prava individua na ličnu koncepciju rodnog identiteta i izražavanja.

GENDER GAP (jaz među rodovima) jeste jaz između žena i muškaraca koji se može promatrati i mjeriti u nekim od važnih društveno ekonomskih indikatora (na primjer, vlasništvo nad imovinom, pristup zemlji/vlasništvu, upisivanje u školu, ..), a na kojima su nepravednost(i) između polova očigledna(e) i/ili uočljiva(e).

GENDER EQUALITY (polna jednakost)

odnosi se na norme, vrijednosti, stavove, te percepcije neophodne za dostizanje jednakog/jednakopravnog statusa između žena i muškaraca. Jednakost polova zahtijeva jednako uživanje i muškaraca i žena u društveno vrednovanim dobrima, prilikama, resursima. Ova jednakost ne podrazumijeva da muškarci i žene postanu isti nego radije da su im prilike i životne sanse jednake.

RODNA JEDNAKOST ILI URAVNOTEŽENOST predstavlja jednako učestće žena i muškaraca u aktivnostima i/ili organizacijama. Kao primjer možemo posmatrati predstavljenost muškaraca i žena na komitetima, odnosno na mjestima odlučivanja.

STEREOTIPI su previše pojednostavljene i previše generalizirane apstrakcije o određenim grupama ljudi.

PREDRASUDE su stav zasnovan na stereotipima koji čini pojedinca/ku sklonim/sklonom da se ponaša na predvidljiv način prema određenoj grupi.

DISKRIMINACIJA predstavlja određenu akciju na osnovu stereotipa i predrasuda. To je nejednak tretman kada su neke osobe/grupe/zajednice nejednako tretirane u poređenju sa drugim osobama/grupama/zajednicama od strane pojedinaca/ki, države, zakona, institucija, a po osnovu određenog ličnog svojstva.

DIREKTNA DISKRIMINACIJA postoji ako se lice ili grupa, u istoj ili sličnoj situaciji, bilo kojim aktom ili radnjom, stavljaju ili su stavljeni u nepovoljniji položaj, ili bi mogli biti stavljeni u nepovoljniji položaj zbog nekog ličnog svojstva.

INDIREKTNA DISKRIMINACIJA postoji ako se lice ili grupa, zbog njegovog odnosno njihovog ličnog svojstva, stavlja u nepovoljniji položaj, donošenjem akta ili preduzimanjem radnje, koja je prividno zasnovana na načelu jednakosti tretmana i nediskriminacije, osim ako je taj akt ili radnja opravdana zakonitim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primjerena i nužna.

POZITIVNA DISKRIMINACIJA ili afirmativna akcija predstavlja skup propisa koji omogućavaju da jedna grupa, koja je bila diskriminisana i marginalizovana, sada bude prioritetna u političkim planovima i aktivnostima neke države/institucije.

MIZOGINIJA se definira kao strah od žena i mržnja prema ženama. Psihološki se manifestira u potiskivanju u psihi svega što se tradicionalno povezuje sa ženskim. Između ostaloga, to uključuje emocije, osjećaj sažaljevanja, sve duhovne osjećaje, svaku ovisnost i svaku potrebu za zajedništvom.

RODNO ZASNOVANO NASILJE predstavlja bilo koji oblik nasilja koji se sprovodi nad osobom samo zbog pripadnosti određenom polu, upotrebom fizičke ili psihičke sile, uključujući silovanje, fizičko nasilje, seksualno uznemiravanje, incest i pedofiliju.

GOVOR MRŽNJE uključuje diskriminaciju po nekoj od sljedećih osnova: po osnovu nacije, rase, boje kože, pola, seksualne orijentacije, fizičkih karakteristika itd. Govor mržnje je dakle akt diskriminacije prema „drugom“, drugačijem, prema nekom ko je uglavnom u manjini, osobi ili kolektivitetu koji ima manjinski status u zajednici i ima manju društvenu moć u njoj. Govor mržnje, u svim se demokratskim zemljama zakonima zabranjuju i sankcionišu kao opasna diskriminacijska praksa, kao akt agresije, kao podsticanje nacionalne i etničke mržnje, mizoginije i homofobije.

SEKSIZAM je naziv za ideologiju koja polazi od postavke da se fizičke i mentalne razlike među spolovima moraju reflektirati na različiti položaj rodova u društvu.

FEMICID je naziv za rodno uslovljeno ubijanje žena, što implicira na žene koji su ubijene samo po osnovu rodne nejednakosti u modernom društvu. Od različitih modeliteta femicida, najistaknutiji je onaj učinjen od strane muškog intimnog prtnera. Drugi oblici femicida uključuju „ubistva iz časti“, „spaljivanja mladenki“, ciljanje na žene tokom civilnih konflikata itd. Internacionalne statističke definicije femicida su još uvijek u fazi kreiranja i različiti izvori koji dovode do podataka o ovom fenomenu, zahtjevaju različita prilagođavanja, ali i detaljnije procjene na regionalnim i globalnim nivoima.

PATRIJARHAT je društveni poredak koji je organiziran na način da muškarci dominiraju i privilegovani su od svih, dok su žene i djeca ovisni o njima na svim nivoima (pravno, ekonomski, društveno), te nemaju pravo nasljedstva (na primjer zemlje/vlasništva). Patrijarhat je kao takav sistem opresije i uskraćivanja jednakopravnosti svim osobama, bez obzira na njihov spol, rod, i/ili bilo koji drugi identitet.

FEMINIZAM predstavlja ideju o političkoj, ekonomskoj, socijalnoj i društvenoj ravnopravnosti žena i muškaraca. T temelj feminizma je vjerovanje da spol i/ili rod ne može i ne smije utjecati na društveni i politički položaj pojedinca/ke te da je potrebno ukinuti svaku diskriminaciju u vezi s tim. Feminizam je društveni pokret koji za žene traži jednaka prava i isti status kakav imaju i muškarci, kao i slobodu da same odlučuju o svojoj karijeri i uređenju svog života.

VALOVI FEMINIZMA

Prvi val feminizma - traje kroz 19.st. i označava borbu žena za pravo glasa. Te feministkinje su poznate kao sufražetkinje.

Drugi val feminizma - javlja se 60-ih godina prošlog stoljeća i traje do 80-ih godina. Označava klasične postavke i fokuse feminizama; organizacija masovnog pokreta, rodna ravnopravnost, antiimperijalizam, promjenu zakonodavstva, ženske i feminističke časopise, edukacija žena, problematika muškog nasilja i slično.

Treći val feminizma - započinje krajem 80-ih godina prošlog stoljeća i razvija se i danas; pokušava negirati rod i nadilaziti rodne razlike te je s toga blizak drugim teorijama: queer teoriji, post-kolonijalnoj teoriji, transnacionalizmu, ekofeminizmu, trans-feminizmu te ostalim novim feminističkim teorijama i novim društvenim problematikama s kojima se žene susreću.

TRI GLAVNE TENDENCIJE U ŽENSKOM POKRETU OD 1970. DO 1979.

Ženski je pokret brzo prerastao u jaku političku snagu i proširio se diljem Evrope i Sjeverne Amerike. U tijeku tog širenja razvile su se u pokretu različite tendencije, radikalne feminiskinje, socijalističke feministkinje i liberalne feministkinje.

Radikalni feminizam - radikalne feministkinje ističu važnost akcije i prosvjeda kao način i metodu osvajanja ženskog prostora i izgradnju ženske kulture.

Socijalistički feminizam - za razliku od radikalnih feministkinja koje ističu važnost prosvjeda, akcije i aktivnog sukobljavanja s patrijarhatom i njegovim posljedicama, socijalističke feministkinje naglašavaju nužnost zajedničke akcija s drugim potlačenim skupinama i klasama.

Liberalni feminizam - podržavaju one feministkinje koje vjeruju u postojeći društveni sistem, kojeg treba popraviti a ne rušiti.

AKTIVIŠTIČKA UMJETNOST pomiče granice estetskog, sociopolitičkog i tehnološkog napretka u pokušaju da izazove granice tradicije i kulture hijerarhije postavljene od strane onih koji/e imaju moć. Aktivistička umjetnost se odnosi na naljepnice, banere, transparente ili bilo koje druge vidove kreativnog izražavanja, a koje kao prvobitnu svrhu ima promicanje nekog socijalno osjetljivog pitanja.

GUERILLA GIRLS je anonimna skupina feministkinja umjetnica osnovana u New York-u 1985. Godine. Prepoznatljive po svojim posterima, knjigama, bildbordima i ostalim kreativnim formama, cilj ove skupine je da razotkrije diskriminaciju i korupciju. Poznate su po tome što nose maske gorila u javnosti i koriste se imenima preminulih umjetnica kao pseudonimima.

PITCHWISE bazira se na promociji mladih umjetnica, važnosti životnih pitanja te sjećanja na sve one koje su svojim radom i djelovanjem unaprijedile položaj žena kroz istoriju. PitchWise festival omogućava posjetiocima i posjetiteljicama da se upoznaju i približe djelima bosanskohercegovačkih umjetnica, a putem multimedijalnih izložbi, radionica i muzičkih događaja.

FEM CITATI
(dio izložbe „Heroine“)

Frida Kahlo (1907 - 1954)

„Slikam vlastitu stvarnost. Jedina stvar koju znam je da slikam zato što imam potrebu, i slikam sve što mi padne na pamet bez razmatranja.“

Virginia Woolf (1882 - 1941)

„Kao žena ja nemam državu. Kao ženi, moja država je cijeli svijet.“

Mary Wollstonecraft (1759-1797)

„Ako je žena naučena da bude ovisna, to jest, da se ponaša u skladu s voljom drugog ljudskog bića i pokorava se, dobru i zlu, moći, gdje je onda kraj?“

Anna Frank (1929 - 1945)

„Dječaci su dječaci. To čak ne bi bilo važno, samo kada bismo spriječile djevojčice da budu djevojčice.“

Marija Jurić Zagorka (1873 - 1957)

“Svugdje sam bila dočekivana s nepovjerenjem i prezirom jer je žena u politici u 19. stoljeću bila smatrana poput žene u javnoj kući.”

Amelia Earhart (1897 - 1937)

„Molim vas znajte da sam svjesna opasnosti. Radim to zato što želim. Žene moraju pokušati da urade stvari koje su muškarci već probali. Kada posrnu, njihov neuspjeh mora biti izazov za druge žene.“

Marie Curie (1867 - 1934)

„Moramo biti uporne i prije svega vjerovati u sebe. Moramo vjerovati da smo nadarene za nešto i da to nešto mora biti očuvano.“

Wilma Rudolph (1940 - 1994)

„Nikad ne potcjenjuj snagu snova i utjecaja duha. Kad je to u pitanju svi/e smo isti/e. Potencijal za veličinu je u svima nama!“

Anais Nin (1903 - 1977)

„Kolika je samo greška kada žena očekuje od muškaraca da grade svijet kako ona želi, umjesto da ga sama gradi.“

Joni Mitchell (1943 -)

„Naučila sam da žena nikad nije stara žena.“

Eve Ensler (1953 -)

**„Prestanite popravljati svoja
tijela i počnite popravljati
svijet!“**

Gloria Steinem

**„Mi smo danas kao muškarci za
koje smo se htjele udati.“**

June Jordan (1934 - 2002)

„Ja sam feministkinja i to za mene znači isto kao i to da sam Crnkinja: to znači da treba da volim sebe i da poštujem sebe kao da moj puki život zavisi od samoljubavi i samo-poštovanja.“

Monique Witting (1935-2003)

„Postojalo je doba kada nisi bila ropkinja, zapamti to. Sama si hodala, smejala se, hrabra. Kažeš da si to sve zaboravila, ali sjeti se...Kažeš da nema riječi kojim bi opisala to doba. Kažeš da ga nije ni bilo. Ali sjeti ga se. Pokušaj da ga se sjetiš. Ako to ne uspiješ, izmisli ga.“

**Marie-Olympe de Gouges
(1748-1793)**

**„Žene, probudite se. Toksin
razuma odjekuje
univerzumom; prepoznajte
svoja prava!“**

Adrienne Cecile Rich (1929-)

**„Žena koju sam trebala da
nazovem svojom majkom je
ućutkana prije nego što sam se
ja rodila.“**

PREPORUČUJEMO FILMOVE

Čelični anđeli (Iron jawed angels)

Ovo je priča o ustrajnosti i borbi za ono u što vjeruješ. Nikada nije pograšno vrijeme za ovakvu priču. Ovaj film poziva suvremenu publiku da reagira na sve ono što se događa u svijetu i oko nas. Iron Jawed Angels je rijetko znana priča o dvije nevjerovatne mlade žene koje se omogućile stvaranje svijeta koji je oslobodio i uvažio današnju modernu ženu. Bez Alice Paul i Lucy Burns, Carrie Bradshaw danas ne bi postojala.

Posao snova, Dnijela Majstorović

Otvora pitanje položaja žena na estradi, pitanja menadžera, kontrole karijere, novca, erotske privlačnosti, uz sve prisutnije težnje mladih djevojaka oko nas da ostvare svoje snove tako što će postati pjevačice, voditeljice ili manekenke. Film predstavlja tragikomičan način kritike društva u cjelini, postavljajući mnoga pitanja ali i prepuštajući publici da donese zaključke na osnovu vlastitih uvjerenja.

Prognane vještice (Witches in exile), Allison Berg

U Gani, žene koje su optužene za vještičarenje odvojene su od svojih porodica i protjerane u izolirana „sela vještica“. Ovaj film prati žene koje su optužene da su vještice, prikazujući njihove dnevne borbe da prežive u Kukuio Kampu za Vještice u sjevernoj Gani.

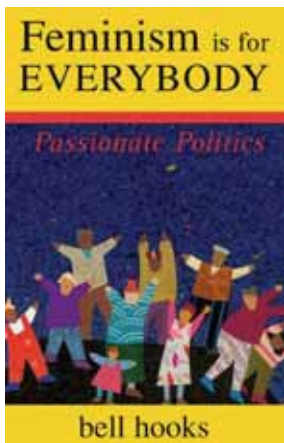
V -Day Until the Violence Stops (Dok nasilje ne prestane)

V Day je dokumentarni film iz 2003. godine. Ovaj film je režirala Abby Epstein. Film prati događaje iz 2002. godine o V Day pokretu inspirisanom Vagininim monolozima, predstavom Eve Ensler iz 1996. godine.

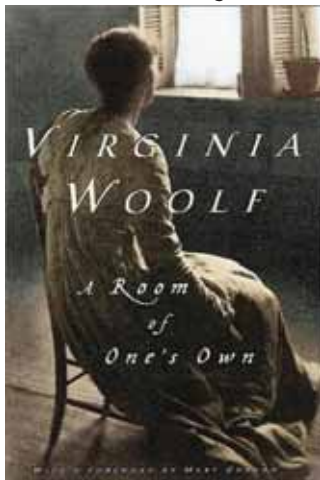
PREPORUČUJEMO KNJIGE

bell hooks - „Feminizam je za sve“

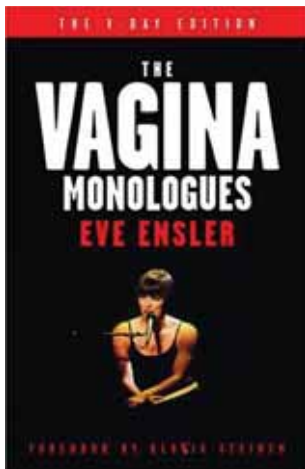
bell hooks je rođena 1952. godine kao Gloria Jean Watkins. Međunarodno je poznata intelektualka i društvena aktivistkinja afro-američkog porekla. Hooks svoj pseudonim uvek piše malim slovima. Njen rad je zasnovan na vezi između rase, klase i pola i borbi sa sistemom represije i dominacije. Objavila je preko trideset knjiga i puno akademskih i običnih članaka.

Virginia Woolf - „Vlastita soba“

Virginia Woolf (1882-1941) kod nas je poznata prvenstveno kao predstavnica engleskog modernizma u njegovim profinjenim eksperimentalnim oblicima. *Vlastita soba* (1929), po žanrovskom određenju koliko esej o ženama u književnosti toliko i modernistička pripovjedna proza o autoričinoj utopijskoj maštariji, najutjecajniji je tekst dvadesetostoljetne feminističke književne kritike.

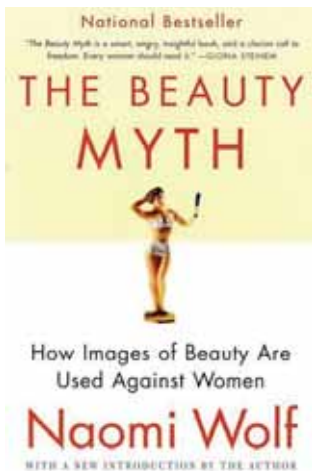
Eve Ensler - „Vaginini monolozi“

Eve Ensler napisala je Vaginine monologe na osnovu razgovora s više od dvjestotinjak žena i stvorila iskrenu, žensku priču. Ovdje se radi o izravnim, iskrenim i oslobađajućim ispovijedima žena o načinu proživljavanja susreta s vlastitom ženstvenošću ispisanim poetičnim jezikom, ponekad duboko potresnim, a nekad neodoljivo humorističnim. Tekst

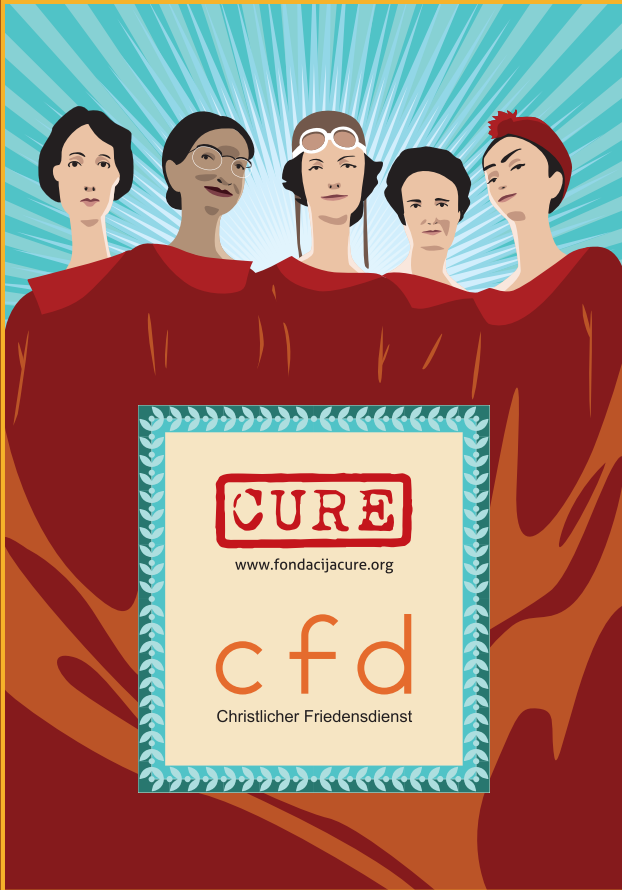
se počeo izvoditi na njujorškim pozornicama, a zatim je autorica s njime proputovala cijeli svijet i dobila brojne nagrade.

Naomi Wolf - „Mit o ljepoti“

Riječ je o mitu o ljepoti, opsjednutosti fizičkim savršenstvom, koji moderne žene zarobljava u beskonačnoj spirali nadanja, preispitivanja i samoprezira. Ovu kontroverznu knjigu koja je u gotovo dva desetljeća otkako je prvi put objavljena bila predmetom polemika, čitamo prvenstveno kao priču o kulturi, esejistički ali i argumentacijski ekskurs.

FONDACIJA CURE

CURE

www.fondacijacure.org

cf d

Christlicher Friedensdienst